

PRIMUL AN

Închid ochii ca să trăiesc. Și ca să ucid. Pentru asta eu mă dovedesc cel mai tare, căci *el* nu închide ochii decât ca să doarmă, iar somnul însuși nu-i aduce nici o mângâiere. Bezna lui mișună de morți, de cruzimi care îl bântuie. Știu că nu-i place odihna, aidoma tuturor puternicilor lumii. Odihna îl lasă singur, cu conștiința și cu remușcările lui, cu regretul de a fi acționat întotdeauna în chip de om puternic, adică de om înspăimântat de propria-i putere. Odată, cu cinci ani în urmă, l-am întâlnit la templu, dimineața, abia ieșit din împărăția somnului. Avea ochii roșii, umflați de oboseală, și nu avea curajul să se uite la noi, de teamă că vom putea descifra în privirea lui numele sau trăsăturile celor care îl chinaseră în cursul nopții. E slăvit ca un zeu, dar nimeni nu-l iubește. Căci este făuritorul Păcii pentru toți și a întemeiat cel mai mare imperiu al tuturor timpurilor, dar mai este îndeosebi și pricina Spaimei, a spaimei celorlalți și a propriei sale spaime.

Viscolul zgâlțâie acoperișul. Marea se tânguește în depărtare, iar valurile ei se transformă, în întuneric, în lungi spectre de gheață. Măine oamenii vor putea să se preumbe pe deasupra peștilor, iar vreun vecin mai robust decât mine va fi nevoit să-și croiască drum până la ușa mea, prin stratul gros de omăt, ca să pot ieși afară. N-am mai auzit niciodată până acum un asemenea urlat, însoțit de scârțâitul zăpezii înghețate pe suprafața pereților exteriori. Dincolo de acest țipăt ascuțit care se năpustește asupra mea ca un val, geamătul mării pare glasul însuși al nopții, ca și cum timpul ar avea glas și l-ar face auzit într-un singur punct de pe pământ: aici. Casa mea aproape că se sprijină pe meterezele orașului, iar când vântul se domolește, aud urlatul lupilor, dincolo de ziduri. Le e foame. Oamenii au ucis unul în după-amiaza asta, pe uliță. Înebunită de foame, fiara dăduse

năvală în oraș, se năpustise asupra celei dintâi ființe vii întâlnite în cale, o bătrână care se întorcea de la târguiești, și o sfâșiasc cât ai clipi. Am dat și eu fuga stârnit de țipetele oamenilor, și am avut vreme să văd lupul, străpuns de o lance, zăcând peste propria-i victimă, în mijlocul zăpezii însângerate. M-am gândit pe dată la *ea*. Nu m-am putut împiedica să-i doresc o soartă asemănătoare, ceea ce, din păcate, este cu neputință, căci lupii nu vin niciodată la Roma. Dar un leu ar putea scăpa într-o noapte din adăposturile pentru fiare, ar putea pătrunde în grădina palatului imperial și ar putea face ceea ce nici un om n-a avut curajul să facă până acum...

Închid ochii și ucid. Cât de prezente sunt aceste scene, mai vii și mai limpezi decât însăși amintirea acelei după-amiezi! Închid ochii și trăiesc. Eu sunt poetul, *el* nu este decât împăratul.

* * *

Ceea ce este amuzant, în adâncul disperării mele, este că nu mă pot deprinde cu ideea schimbării. Mă aflu aici de vreo zece zile; am părăsit Roma cu trei luni în urmă, dar *eu sunt la Roma*, și am impresia că mi-ar fi de ajuns să prelungesc un pic mai mult un gând sau o imagine ca să-mi schimb locul și să mă integrez din nou în ritmul meu obișnuit și în spațiul binecunoscut. Chiar în acest moment, scriind aceste rânduri, mă simt năpădit de o cumplită îndoială. Roma e departe, la celălalt capăt al pământului, și nici un gând nu se arată a fi în stare să mă facă să schimb locul. Roma e aidoma trecutului, pe veci pierdută, trăită, adică desprinsă de mine ca un lucru straniu pe care îl poți reconstitui prin gând și închipuire, dar care nu se mai află la îndemână. Trecutul meu are un nume, dar, la ce bun? Plâng. Mi-e teamă și mi-e frig, iar zeii nu există. Adevărul ăsta capătă formă după ce am vărsat lacrimi, precum plăsmuirile de gheață la malul mării. El a fost mereu prezent înlăuntrul meu, dar eu n-am avut niciodată timpul, sau forța, de a-l gândi. Viața mea, la fel ca stihurile mele, îi era potrivnică, pentru că trăiam dintr-o iluzie, o cântam pentru desfătarea celorlalți. Însă dacă

m-aș încumeta să recitesc *Metamorfozele*, cum aș mai putea să nu mă înfior în fața vidului pe care această carte l-a deschis înlăuntru meu, încă de pe vremea când vorbeam despre atotputernicia zeilor! Cruzimea lor vorbește despre inexistența lor. Ei sunt reflexul temerilor noastre și a ceea ce noi nu cutezăm să facem fără remușcări. Căci în ce fel ar fi putut oamenii supraviețui în fața urii, toanelor și asemănării zeilor? Cum ar fi putut fi posibil Prometeu? Eu sunt Prometeu, și exist. *Tristele* va fi titlul viitoarei mele cărți. Voi continua să mint, spre a-mi căpăta iertarea. Poate că *El* va schimba locul surghiunului meu și-mi voi putea duce într-o zi traiul într-una din insulele Greciei, sau poate în Sicilia, în preajma lui Agrippa Postumus și a Iuliei. Elegiile mele îl vor face să spună: Ovidiu a rămas același, slugarnic și adulator, se teme de mine, îl pot ierta sau îi pot alege un loc de exil mai blând. Dar *el* nu va cunoaște aceste rânduri care glăsuiesc despre o teribilă schimbare. Nu va ști niciodată cât m-a ajutat făcându-mă să sufăr. Iar dacă cineva va descoperi într-o bună zi aceste note secrete, va putea spune că a cunoscut adevăratul chip al lui Ovidiu.

Viscolul se domolește puțin câte puțin. Stratul de omăt e atât de gros că-mi astupă fereastra. Casa a devenit mai călduroasă și mai familiară. Focul arde în vatră. Am vin și merinde pentru câteva săptămâni, iar ieri seară am băgat în casă câinele, care doarme în clipa asta la picioarele mele și ciulește urechea de îndată ce mă aude tușind sau de cum îmi schimb locul ca să mă dezmoțesc. I-am dat numele *lui*. Îl strig „Augustus”, îi dau să mănânce și, dacă am chef, îi dau și câte un picior în fund.

E întuneric. Să fie oare noapte sau după-amiază? Mai sunt oare soldați pe metereze? Nu le mai aud glasurile la ceasul la care se face schimbarea gărzii. Geții ar putea profita de zăpadă ca să cotopească orașul. L-ar putea cuceri venind și dinspre mare, trecând pur și simplu peste treptele valurilor solidificate. Poate părea ciudat, dar nu mă tem de geți. Mi s-a spus că sunt foarte religioși și cred într-un dumnezeu unic al cărui nume pe moment îmi scapă. Cum poate un zeu să umple cu persoana lui

un întreg cer? Dacă cerul e gol, așa cum cred, acest dumnezeu trebuie să fie tare mic și tare singur în mijlocul unei tăceri și a unei solitudini insuportabile. Acest dumnezeu unic, în fond, probabil că-mi seamănă, măcar prin latura asta.

Eram încă foarte tânăr când, la Sulmona, cu câteva luni înainte de plecarea mea la Roma, am presimțit clipa acestei revelații. Mă aflam în afara orașului, pe o colină aproape împresurată de o buclă pe care o făcea torentul Avella. Eram însoțit de fratele meu. Ne întorceam împreună dintr-o lungă plimbare la via unuia din unchii mei. Era cam pe la începutul toamnei. Ne opream la răstimpuri ca să culegem smochinele coapte de pe ramurile ce atârnau peste zidurile grădinilor. Seara era liniștită, era cald încă, frunzele măslinilor se răsuceau încetișor sub adierea vântului arătându-și pânțelece argintiu, aidoma unor peștișori într-o apă limpede. Îi istoriseam fratelui meu legende mitologice mai curând obscene; îi vorbeam, detaliindu-le, de amorurile Venerei cu Marte, căci citeam și cunoșteam deja multe lucruri privind intimitățile zeilor și ale oamenilor. El mă asculta în tăcere, uluit, mi se părea mie, de câte știam. În vreme ce își mânca smochinele, se tot uita îndărăt, oprindu-se adesea ca să cerceteze împrejurimile, întrerupând astfel firul povestirii mele. „Dar ce te-a apucat?” l-am întrebat eu atunci. Mi-a răspuns, surprins de bruschețea tonului meu: „Nu ți-e teamă să vorbești astfel despre zeii noștri?” Îmi aduc perfect aminte de vorbele care mi-au scăpat atunci: „Teamă de ce? Din moment ce zeii nu există.” Fratele meu m-a privit c clipă în tăcere, așteptând o explicație, apoi a roșit de parcă ar fi căpătat o palmă peste obraz și a strigat scos din fire: „Nu e adevărat, nu e adevărat.” A început să alerge spre Sulmona, l-am ajuns din urmă foarte aproape de oraș, unde l-am găsit plângând, rezemat de un copac. Nu mi-a îndepărtat mâna, căci treceam amândoi prin aceeași criză, fiecare în felul său. Mai târziu, la Roma, ne-am integrat în ritmul vieții celorlalți, ne-am deprins să credem, dacă nu în zei, măcar în atitudinile omului față de zei. Fără acest lucru, ne-ar fi fost cu neputință să trăim, să ne

croim drumul în viață, să avem succes, să facem dragoste cu o femeie onestă sau cu o târfă.

* * *

Iarna se apropie oare de capăt? Nu sunt deloc sigur. Nu te poți încrede în nimic în ținutul ăsta. Oricum, iată că s-a ivit soarele. Măinile mele se pot mișca iarăși. Am fost nevoit să-mi abandonez notele secrete, căci era prea frig ca să pot scrie. Am făcut pe ursul vreme de o lună, în compania lui „Augustus”, câinele meu. Dar câte lucruri s-au petrecut! Mi-a fost trimisă Dochia să aibă grijă de mine.

Este încă indiferentă, nu știe decât câteva vorbe în latinește, alte câteva în grecește și mă învață limba getă, limba ei. Are poate douăzeci și cinci de ani și locuiește lângă Tomis, în cartierul săracilor, adică al băștinașilor, dincolo de zidurile cetății. Dimineața, când intră în casă, aduce cu un animal, încotoșmănată cum este într-o blană de oaie care o înfășoară cu totul. Ar putea fi frumoasă, dacă ar fi îmbrăcată precum Corina. Printre geți, cu siguranță că trece drept o frumusețe, cu părul ei castaniu, cu ochii adânci care vor să pară severi. Severi față de mine, romanul cuceritor, sau pur și simplu bărbatul, căci în viața ei există o poveste legată de un bărbat și aș pune prinsoare pe o mie de sesterți că e văduvă sau părăsită și că are, sau a avut, un copil. Am cerut informații despre ea centurionului Honorius, cu care, din când în când, mai fac schimb de idei. Nu e sclavă și, după câte am înțeles, le face mici servicii romanilor informându-i despre intențiile geților. Cu siguranță însă că le face mari servicii geților aducându-le la cunoștință ceea ce poate afla despre ce au romanii de gând. E foarte serioasă ca toți barbarii, care n-au ajuns încă la subtilitatea zâmbetului și care trăiesc la extremitățile rustice ale gravității și ale veseliei zgomotoase; își îndeplinește treburile zilnice în tăcere, de parcă ar avea mereu ceva să-mi reproșeze. Cum să iubești mutismul ăsta bosumflat? Cum să nu-l iubești?